

OILA-VATAN ICHRA KICHIK VATANDIR

Beysenov Kenjabay Sarsanbaevich

Malaka oshirish instituti Kasbiy tayyorgarlik fakulteti Maxsus
fanlar sikli o'qituvchisi, podpolkovnik

+99888 339 70 71

Axmedov Farxod Saydalievich

Malaka oshirish instituti Kasbiy tayyorgarlik fakulteti Maxsus
fanlar sikli o'qituvchisi, podpolkovnik

+99899 822 63 27

<https://doi.org/10.5281/zenodo.13375577>

ARTICLE INFO

Received: 14th August 2024

Accepted: 15th August 2024

Published: 18th August 2024

KEYWORDS

ABSTRACT

Oila deganimizda ko'z oldimizga ota-ona, farzandlar, bobo-buvilar va bir xonadonda yashovchi boshqa shaxslar keladi. Oila katta-kichik bo'lishi mumkin. Masalan, ota-ona, farzandlari, kelinlari va bir nechta nabiralari, yoki ota-ona va bitta farzand bo'lishi mumkin. Oila-vatan ichra kichik vatandir.

Bizning mamlakatimizda oila-muqaddas dargoh, nikoh esa buzilmas rishta sifatida qaraladi. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining XIV bobi oilaga bag'ishlangan. 76-moddasida "Oila jamiyatning asosiy bo'g'inidir hamda jamiyat va davlat muxofazasida bo'lish huquqiga ega" deb ta'kidlangan. Konstitutsiya belgilagan ijtimoiy tuzum bilan oila o'rtasida uzviy bog'lanish mavjud¹.

Xalqimiz yangi oila barpo bo'lar ekan, uni ikki yoshga, ya'ni yangi er-xotinlarga tashlab qo'ymaydi. Yangi oilaga ota – onalar, qarindoshlar, mahalla, joylardagi xotin-qizlar ko'mitalari, "Oila" ilmiy-amaliy markazi, shuningdek mutasaddi tashkilotlar ham e'tibor qaratadi. Ya'ni bizning davlatimizda oila masalasiga davlat siyosati darajasida qarab kelinmoqda.

Mustaqilligimizning ilk kunlaridanoq oilaga katta e'tibor qaratildi. 1998 yil mamlakatimizda "Oila yili" deb e'lon qilindi. Shu yili mamlakatimizda qurilayotgan insonparvar demokratik davlat vazifalarini bajarishga, umuminsoniy va milliy qadriyatlar asosida oilalarning barqarorligini ta'minlash tizimini barpo etishga qaratilgan normalarni o'zida aks ettirgan O'zbekiston Respublikasining Oila kodeksi qabul qilindi. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1998 yil 2 fevralda qabul qilgan qarori bilan O'zbekiston Respublikasi xotin-qizlar ko'mitasi huzurida Respublika "Oila" ilmiy-amaliy markazi tashkil qilindi. Bundan asosiy maqsad jamiyat taraqqiyotida ma'naviy barkamol va jismoniy sog'lom avlodni tarbiyalashda oilaning o'rni muhim ekanligini hisobga olib, oilaga taalluqli boy va sarmazmun milliy an'analarni avaylab asrash, ularni umumbashariy qadriyatlar bilan uyg'unlashtirish, oila va nikohning muqaddasligini yosh avlod ongiga chuqur singdirish yo'li bilan oilalarning mustahkamligini ta'minlash, oila a'zolarining huquqiy savodxonligini oshirish muammolarini ilmiy o'rganishni va fuqarolarga bu masalalarda amaliy yordam berishni muvofiqlashtirishdan iborat².

¹ O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi 2023 y.

² <https://xorazm.adliya.uz/xorazm/uz/publikatsii/gzr/?>

G'arb mamlakatlarida bo'layotgan noxushliklarga sabab, shu mamlakatning ma'naviy tanazzulga uchragani, milliy qadriyatlariga e'tiborsizliklari, eng achinarlisi, oilaga munosabatning izdan chiqqanidir.

Eng avvalo, oilada sog'lom ma'naviy muhit, oila a'zolarida o'zaro hurmat-ehtirom ruhini yaratish, yuksak axloqiy va ma'naviy qadriyatlarimizni saqlab qolish, yoshlarimiz ongiga sog'lom turmush tarzini singdirish asosiy vazifamiz bo'lib qolishi lozim.

Bu yil ham O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2016 yil 9 fevraldagi qarori bilan tasdiqlangan "Sog'lom ona va bola yili" Davlat dasturining ijrosini ta'minlash maqsadida tadbirlar rejasi tuzildi.

Rejaga asosan Bog'ot tuman xotin-qizlar ko'mitasi, "Oila" ilmiy-amaliy markazi xodimlari bilan hamkorlikda Bog'ot tumani Iqtisodiyot kasb-hunar kollejida "Oila a'zolarining huquqiy bilimini oshirish – oila barqarorligi omili" mavzusida davra suhbatlari o'tkazildi. Unda tumandagi 3 ta namunali oila vakillari ishtirok etib, oiladagi hayotiy tajribalarini yoshlarga so'zlab, mustahkam, baxtli oila qurish sirlaridan saboq berdilar³.

Yurtdoshlarimiz bir-biri bilan uchrashganda oilangiz tinchmi, bola-chaqangiz omonmi, hamma salomatmi deya hol - ahvol so'raydilar. Xalqimiz oilani asrashni azaldan muqaddas vazifalardan biri, deb bilishlari bejiz emas. Bu tuyg'u necha asrlar davomida avlodlardan avlodga o'tib kelmoqda. Kuzatgan bo'lsangiz, endigina tetapoya bo'layotgan o'g'il - qizlar ham oila a'zolarini darhol ajratib olib, ularga taqlid qila boshlaydi. Oila qanchalar muqaddas maskan ekani ularning ongiga bolaligidanoq muhrlanib boradi. Shu bois ham ayrim mamlakatlarda uchrayotgani kabi yurtimizda qonunlar, qarorlar va farmoyishlar chiqarib, farzand tarbiyasi va tug'ilishni nazorat qilishga hojat yo'q. Urf - odat va an'analarimiz, madaniyatimizdan ozuqa olgan o'g'il - qizlarimizning fitratiga yoshliklaridan ota-onalariga ko'mak berish, so'ngra o'z oilalari uchun qayg'urish hissi singib boradi⁴.

Zero, muqaddas zaminimizda qadimdan milliy urf-odat va an'analarimizni yosh avlod ongiga singdirishda, ularni jismonan barkamol, ma'nan yetuk, mehr-oqibatli insonlar qilib tarbiyalashda oila muhiti muhim o'rin egallab kelgan. Keksalarning ibratli hayot yo'li, o'gitlari, yillar silsilasida toblangan tajribasi yoshlarimizning to'g'ri yo'lni tanlashlarida yo'lboshchi vazifasini o'tamoqda.

Mamlakatimizda oila mustahkamligini ta'minlash, ayniksa, yosh oilalarni har tomonlama qo'llab-quvvatlash, zarur shart-sharoitlarni yaratish borasida muhtaram Prezidentimiz raxnomaligida keng miqyosli ishlar olib borilmoqda.

Oila tushunchasi hamisha Davlatimiz tomonidan ham, xalqimiz tomonidan ham diqqat - e'tiborda bo'lib kelgan va bundan keyin bosh siyosati bo'lib qolaveradi. Shu bois Mustaqillikka erishganimizdan keyin yillarning nomlanishida oilalarning farovonligini yanada oshirishiga katta e'tibor qaratilgan. Xususan, yillarning "Sog'lom avlod yili", "Xomiylar va shifokorlar yili", "Oila yili", "Mustahkam oila yili" deb atalishi bejiz emas.

2011 yilda oilaviy korxona asoslari to'g'risidagi qonunning qabul qilinishi ham katta muxim voqea bo'lgan. Sababi har bir oilada biznesni tashkil qilish ko'p va sifatli mahsulot ishlab chikarish va sotishning qonuniy asoslari belgilab berilgan.

Oilani mustahkamlash dunyo miqyosida bosh masala darajasiga ko'tarilgan muammolardan biridir. Oilalar ahilligi va mustahkamligiga erishish maqsadida, Birlashgan Millatlar Tashkiloti Bosh Assambleyasi 1993 yil 20 sentyabrdagi yig'ilishida 15 mayni har yili "Xalkaro oila kuni" sifatida nishonlash to'g'risida qaror qabul qilgan. Shundan buyon butun dunyoda, jumladan

³ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2016 yil 9 fevraldagi qarori bilan tasdiqlangan "Sog'lom ona va bola yili" Davlat dasturi.

⁴ <https://xorazm.adliya.uz/xorazm/uz/publikatsii/detail.php?>

yurtimizda ham “Xalkaro oila kuni” keng nishonlanib kelinmoqda. O'tgan yillar mobaynida yurtimizda oila tushunchasi, uning mazmun-mohiyati, jamiyatda tutgan o'rni masalalariga alohida e'tibor qaratilib, barcha huquqiy asoslar yaratilganini ta'kidlashimiz lozim. Ayniqsa, ayollar va bolalar manfaatlari, salomatligini himoya qilish borasida salmoqli ishlar amalga oshirilmoqda. Konstitutsiyamizning 14-bobida ham oila jamiyatning asosiy bo'g'ini ekanligi, jamiyat va davlat muhofazasida bo'lishi qat'iy belgilab qo'yilgan. Oila kodeksi va boshqa qonunlar orqali yosh va ko'p bolali ayollarni ishga qabul qilishda imtiyozlar belgilangan.

Yangi oila qurayotgan yoshlarning tibbiy ko'rikdan o'tayotgani, xomilador ayollar, bolalarning bepul tibbiy xizmatdan foydalanayotgani oilada sog'lom turmush tarzini shakllantirishga xizmat qilmokda.

Oila – jamiyat tayanchi. Vatan oila ostonasidan boshlanadi. Prezidentimiz ta'kidlaganlaridek, oila sog'lom ekan - jamiyat mustahkam, jamiyat mustahkam ekan – mamlakatimizda tinchlik, farovonlik, to'kinlik barqarordir.

Xulosa o'rnida, Inson o'z xayotida xamma vaqt oilaga, vatanga, do'st-brodarlariga sodiq bo'lib yashashi kerak. Oilaga sodiq bo'lmaslik odamda shu xonadondan, qarindosh-urug'laridan uzoqlashtiradi. Biz yuqorida oilani mitti mamlakatga o'xshatdik. Xar qanday mamlakatning boshlig'i bo'lganidek, oilaning o'z boshlig'i bo'ladi. Odatda, oila boshlig'i bu otadir. Ota bo'lmagan oilada ona, ota va ona bo'lmagan oilada esa katta aka, opa yoki oila a'zolari tomonidan tan olingan kishi boshliq sanaladi. Oila boshlig'i kim bo'lishidan kat'iy nazar, uning so'zlari shu oila a'zolari uchun qonun bo'lmog'i kerak. Oila boshlig'ining xurmati joida bo'lib, o'z oila a'zolariga munosib raxbarlik qila olsagina, oilada tartib –intizom, mexnat va orom, o'zaro xurmat va odob-axloq buladi. Oila mustahkam va obro-e'tiborli bulishi uchun, oila boshligining obro'-e'tibori o'z o'rnida bo'lib, oilaning iqtisodiy axvolini, uning daromadini va buromadini tug'ri tashkil qilmog'i lozim. Oilada nimalar yetishtirishni, qanday daromat olishni, uni qanday sarf qilishni yaxshi bilishi, oilada a'zolari o'rtasidagi inoqlikni ta'min etishi va ularning tarbiyasi uchun g'amxo'rlik qilib borishi zarur. inson bolalikdan boshlanadi va asta –sekin voyaga yetib boradi, mustaqil oila quradi. Xar bir ota-ona o'z farzandini voyaga yetishi, uning uyli-joyli bo'lib, mustaqil oila qurishini orzu qiladi. Mustaqil oila qurish, ota-ona bo'lish xar bir o'gil qiz uchun sharaflı vazifadir. Oila qurayotgan xar bir yosh oila xayotga xar taraflama aqliy va jismoniy jixatdan tayyor bulmog'i kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi.–T:O'zbekiston, 2023.;
2. O'zbekiston Respublikasining Jinoyat kodeksi. – T., 2024. – Lex.uz.;
3. O'zbekiston Respublikasining Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeksi. – T., 2024. – Lex.uz.;
4. O'zbekiston Respublikasining Oila Kodeksi T:O'zbekiston, 2023 – Lex.uz.;
5. <https://xorazm.adliya.uz/xorazm/uz/publikatsii/gzr/?>
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2016 yil 9 fevraldagi qarori bilan tasdiqlangan “Sog'lom ona va bola yili” Davlat dasturi.
7. <https://xorazm.adliya.uz/xorazm/uz/publikatsii/detail.php?>